

İSTANBUL ÜZERİNE SÜRELİ YAYINLAR

ABDULLAH UÇMAN*

Osmanlı ülkesinde matbaanın açılmasından çok sonraları, 1830'lu yıllarda başlayan gazetecilik faaliyetiyle birlikte, zamanla doğrudan doğruya İstanbul'la ilgili; şehrin tarihini, gündelik hayatını, edebiyatını, folklorunu, demografik yapısını, kısaca asırlar içinde oluşan kültürünü ele alıp tanıtan süreli yayınlar da çıkmaya başlamıştır. *Salnâme-i Devlet-i Aliyye-i Osmâniyye*'den (1846-1929) başlayarak günümüze gelinceye kadar İstanbul'la ilgili gazete, mecmua veya dergi hâlinde günlük, haftalık, aylık, üç aylık veya yıllık olarak sayıları yüzlerle ifade edilebilecek yayınlar yapılmıştır. Ancak sayı itibarıyla hakkında en çok süreli yayın bulunan şehirlerin başında gelen İstanbul için gerçekleştirilen bu yayınlar üzerine henüz eksiksiz ve kapsamlı bir çalışmanın yapılmamış olduğunu da belirtmek gerekir. Tabii bunda kütüphanelerin çalışma düzenindeki aksamalarla bir kısmı kütüphanelere intikal etmemiş söz konusu yayınların kaç sayı çıktığının tespitinin güçlüğü de göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu çerçevede son 15 yılda özellikle mahallî belediyelerin yayınları dikkati çekmekte, yerel belediyelerin büyük bir kısmı yaptıkları faaliyetleri tanıtan bülten tarzında yayınlar yapmaktadır. Ancak burada bizim yaptığımız çalışmada, şehrin tarihi, kültürel ve sosyal dokusunda meydana gelen değişimleri ele alan araştırma ve incelemelere, yani doğrudan doğruya İstanbul için birinci derecede önemli olan yayınlara öncelik tanınmış, bir tür faaliyet raporu mahiyetindeki yayınlar söz konusu edilmemiştir. Bu çerçevede adında İstanbul olan, ancak doğrudan doğruya İstanbul'la ilgili olmayan ve sayıları bir hayli tutan yayınlara da değinilmemiştir.

İSTANBUL VİLÂYET GAZETESİ

(Aralık 1922-Mart 1928 tarihleri arasında 1.605 sayı)

Osmanlı Devleti'nin tarihe karışması, devletin resmî gazetesi olan *Takvîm-i Vekâyi*'in yayımının sona ermesi ve İstanbul'un Ankara Hükûmeti'nin idaresi altına

girmesi üzerine İstanbul Valiliği tarafından yayımlanır. Ankara'dan gelen ve doğrudan doğruya İstanbul'la ilgili çeşitli emir, nizamname, ilan ve reklamların yayımlandığı gazetede, zaman zaman vilayetin sıhhiye, polis, nafia, umur-ı ticaret müdürlükleriyle borsa, icra ve tapu daireleriyle mahkemelerden gelen ilan ve kararlara yer verilmiştir. Cuma dışında her gün, genellikle 4, bazen 6-8 sayfa olarak yayımlanan gazetede İstanbul'daki çeşitli Rum, Ermeni, Musevî vb. azınlık okulları hakkında da bazı tüzükler yer almıştır.

İSTANBUL ŞEHREMÂNETİ MECMUASI

(Eylül 1924-Teşrinisani 1928 tarihleri arasında 50 sayı; Kanunievvel 1928-Mart 1942 tarihleri arasında 199 sayı; 27 Mayıs 1961-Haziran 1978 tarihleri arasında *İstanbul* adıyla 163 sayı)

İstanbul Şehremaneti Neşriyat ve İstatistik Müdüriyeti Şubesi tarafından aylık olarak yayımlanmaya başlayan dergi, 73. sayıdan itibaren *İstanbul Belediye Mecmuası* adıyla çıkmış, 1942 yılından sonra 1961 yılına kadar yayımına ara vermiştir.

Belediyecilik konusundaki çeşitli yayınlarıyla tanınan Osman Nuri Ergin (ö. 1961) ve Eşref Şefik Atabey (ö. 1980) tarafından yönetilen dergide, doğrudan doğruya İstanbul'la ilgili "fennî, sıhhi, idari ve ümrani bilgiler"e yer verilmiş, Batı ülkelerindeki yerel yönetim anlayışını Türkiye'de de tanıtmak gayesi güdülmüştür. Başlangıçta genellikle belediyeye ait birtakım mevzuat, bazı istatistikler, imar ve iskânla ilgili yönetmelikler, şehre ait haberler, trafik yönetmelikleri ve resmî nitelikte yazışmalarla birlikte doğrudan doğruya İstanbul'daki tarihî eserlere dair inceleme ve araştırmalar da yer almıştır. A. Süheyl Ünver'in "Mahya, Mahyacılık" (1932) adlı makalesi ile İbrahim Hakki Konyalı'nın "İstanbul'un Kasırları, Hamamları ve Mezarlıkları" (1933) üzerine yayımladığı incelemeler dikkate değer niteliktedir. A. Kohler adlı Alman seyyahın 1930 yılında geldiği Türkiye'ye dair hatıralarının İstanbul'la ilgili bölümü Enver Şazi tarafından tercüme edilmiş (1930), Mühendis İbrahim

* Mimar Sinan Üniversitesi

1a- İstanbul Şehremaneti Mecmuası, eski harfli

Ostrova'nın "Ayasofya" (1937) başlıklı makalesine de yer verilmiştir. Mecmuanın sonraki sayılarında yine Ostrova'nın Sultanahmet'teki arastanın etrafında yapılan kazılarda bulunan Bizans sarayına ait mozaiklerle ilgili yazıları da yayımlanmıştır.

Derginin 1942 yılından sonra yayımlanan sayılarında Sermet Muhtar Alus ile Rıza Çavdarlı'nın "İstanbul Mesireleri"ne dair yazılarıyla Sedat Çetintaş'ın İstanbul'un imarı için Beyazıt'taki Simkeşhane gibi bazı eski eserlerin feda edilmesi gerektiği hakkındaki yazısı, İbrahim Ostrova'nın Kariye Camii'ndeki Bizans mozaikleriyle ilgili yazıları dikkati çeker.

Dergide, İstanbul'un yeniden imarına başlandıği sırada, şehrin birçok yerindeki eski eserlerin imar faaliyetleri için büyük güçlükler çıkardığı konusunda birçok yazı göze çarpar. İbrahim Hakkı Konyalı'nın "Yeni Açılan Unkapanı ve Yenikapı Güzergâhı" başlıklı seri yazılarında, Atatürk Bulvarı üzerindeki birçok tarihî eserin gün yüzüne çıkacağı ve restore edileceği beklenirken, tam aksine, adı geçen bulvar açıldıktan sonra Kırkçeşme, Sekbanbaşı İbrahim Ağa, Yahya Güzel, Voynuk Şucaettin ve Elvan Çelebi camileriyle Papasoğlu Mescidi, Zeliha Hatun ve Yusuf Ağa çeşmeleriyle Azebler Hamamı'nın ortadan kaldırılması üzerinde durulmuştur.

Derginin tatile girmeden önceki son sayılarında Sermet Muhtar Alus ve Rıza Çavdarlı ile Reşat Ekrem Koçu'nun İstanbul'un mesire yerleri ve Boğaziçi ile ilgili

1b- İstanbul Şehremaneti Mecmuası

yazıları yayımlanmıştır. Derginin hemen her sayısında yer alan fotoğraflar ise, 1950'li yıllarda İstanbul'da girişilen büyük istimlaklerin arkasından gerçekleştirilen yeni düzenlemeleri ortaya koymaktadır.

27 Mayıs 1960 İhtilali'nden sonra, İstanbul Belediyesi'nin askerî idare tarafından yönetildiği dönemde Rakım Ziyaoğlu'nun idaresinde yayımlanan yazılarla dergi daha çok belediye personeline hitap eden bir "salon dergisi" şeklini almıştır. Bu dönemde zaman zaman Fehmi Ethem Karatay, Nurettin Oryan, Muin Tayanç ve İbrahim Erseyrek'in İstanbul'un bir kısım eski eserleriyle Türk taş işçiliği konusundaki yazılarına yer verilmiştir.

Temmuz 1966'dan itibaren Mehmet Kaplan ve Faruk Kadri Timurtaş ile Kerim Esmer, Ertan Ünal, Orhan Çinili, Tahir Karauğuz, Orhan Erdenen, Asım Sönmez, Yavuz Senemoğlu ile Baki Kesler'in araştırma ve incelemeleriyle dergi yine eski hüviyetine kavuşmuş, ancak 100. sayısından itibaren tamamen belediyeye ait faaliyetlerin tanıtıldığı bir yayın organı hâline gelmiş, 162-163. sayısından sonra da (Mayıs-Haziran 1978) kapanmıştır.

BOĞAZIÇI

(İlkteşrin 1936-Mart 1938 arasında 18 sayı)

Şirket-i Hayriye tarafından, doğrudan doğruya Boğaziçi'ni tanıtip sevdirmek, reklamını yapmak, biraz da Boğaziçi'nde çalışan vapurlardaki yolcu sayısını artırmak

amacıyla şirketin yönetim kurulu başkanı Necmettin Molla'nın (Kocataş) önayak olmasıyla çıkarılmıştır. Başında Necmettin Kocataş'ın torunu Yusuf Mardin'in bulunduğu dergide yayın hayatı boyunca yayımlanan yazı ve şiirlerde sürekli olarak Boğaziçi'nin tarihi, çeşitli semtleri, tabii güzellikleri, Boğaziçi'ndeki belli başlı mimari eserler, daha önceleri yapılan mehtap âlemleri, iskeleler, mesire mahalleri, şehrin kaynak suları ve başlıca lokantaları ele alınmış, zaman zaman konuyla ilgili başka yayın organlarında yer alan yazılar da iktibas edilmiştir. Dergide ayrıca Boğaziçi ile ilgili bazı fotoğraf, tablo ve karikatürlere de yer verilmiştir. Edebiyat ve kültür ağırlıklı derginin gerek yazar kadrosu, gerekse yayımlanan makale, şiir, fotoğraf ve karikatürlerle Boğaziçi çevresinde entelektüel bir birikimin bir araya getirildiği görülür. Dergide yayımlanan fotoğrafların yanı sıra devrin tanınmış karikatüristi Cemal Nadir'in, büyük bir kısmı Boğaziçi'ni konu alan karikatürleri de dikkati çekmektedir.

Başlangıcından itibaren dergide şiir, makale ve hatıra tarzındaki yazılarıyla şu isimler yer almaktadır: Selahattin Güngör, Mehmet İzzet, Faruk Nafiz Çamlıbel, Yahya Kemal, Yusuf Mardin, Hüseyin Cahit Yalçın, Mithat Cemal (Kuntay), Robert Walsh, Metin Nigâr, Peyami Safa, Sait Kaptan, Osman Şerafettin, Macit Gören, Mithat Bahari, Raşit Vecihi Sezen, Asaf Akant, Abidin Daver, M. Turhan Tan, Burhan Cahit Morkaya, Galip Ataç, İhsan Arif, Abidin M. Kısakürek, Nezihe Muhittin, Fikret Akdora.

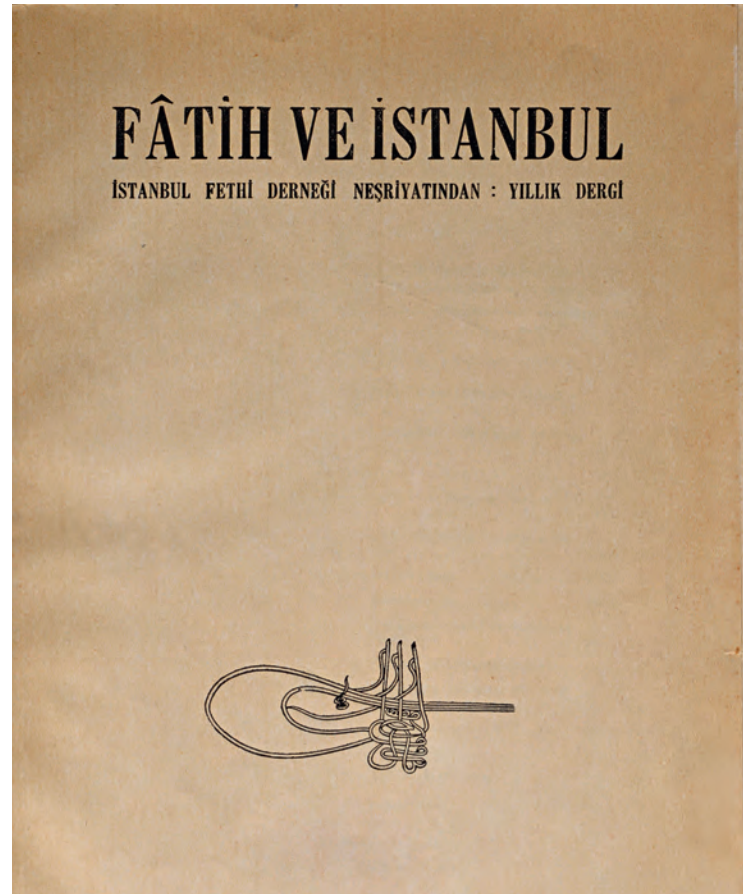
FÂTİH VE İSTANBUL

(29 Mayıs 1953-29 Mayıs 1954 tarihleri arasında 12 sayı)

İstanbul Fethi Derneği tarafından iki ayda bir yayımlanan dergide, doğrudan doğruya Fatih Sultan Mehmed, Fatih dönemi ve İstanbul'un tarihi, sanat tarihi, folklor ve edebiyatıyla ilgili akademik mahiyette yazılara yer verilmiştir. Derginin 3-6. sayıları ile 7-12. sayıları tek cilt hâlinde yayımlanmıştır.

Her sayısı oldukça hacimli olarak yayımlanan dergide yer alan yazılar esas itibarıyla Fatih Sultan Mehmed'in gerçekleştirdiği bir kısım icraat, Fatih devrine ait çeşitli meseleler merkezde olmak üzere zaman zaman devrin edebiyatıyla ilgili araştırma ve incelemeler dikkati çekmektedir. Akademik düzeyde bir yayın organı olan *Fâtih ve İstanbul*'un hitap ettiği okuyucu kesimi de daha ziyade üniversite çevresinden meydana gelmiştir.

Dergide yayımlanan dikkate değer yazılardan birkaçı şu başlıkları taşımaktadır: "Rumeli Hisarı ve İstanbul'da İlk Osmanlı Kitâbesi" (Ekrem Hakkı Ayverdi);

2- *Fatih ve İstanbul* dergisi

"Arnavutluk'ta Osmanlı Hâkimiyetinin Yerleşmesi ve İskender Bey İsyanının Menşei" (Halil İnalçık); "Fâtih Zamanında Tedrîs Beratları" (A. Süheyl Ünver); "Fâtih Sultan Mehmed ve Onu Müteâkib Bâyezid ve Cem Adlarına Kesilen Sikkeler" (İbrahim Artuk); "Sekbanbaşı İbrahim Ağa Mescidi ve İstanbul'un Tarihî Topoğrafyası Hakkında Bir Not" (Semavi Eyice).

İSTANBUL ENSTİTÜSÜ DERGİSİ

(1955-1959 yılları arasında 5 sayı)

Başlangıçta İstanbul Fethi Derneği, daha sonra İstanbul Enstitüsü tarafından yılda bir defa yayımlanan derginin müdürlüğünü 1-3. sayılarında Ahmet Ateş, 4-5. sayılarında ise Nihad Sami Banarlı yapmıştır. Derginin 4. ve 5. sayıları *İstanbul Enstitüsü Mecmuası* adıyla yayımlanmıştır.

Her sayısı ilmî bir hüviyette yayımlanan dergide yer alan yazıların tamamı doğrudan doğruya İstanbul'un tarihi, sanat tarihi, folklor ve edebiyatıyla ilgili dikkate değer inceleme ve araştırmalarla İstanbul'la ilgili yerli ve yabancı yazarlara ait bazı kitapların tanıtılmasından meydana gelmektedir. Dergide yer alan yazıların hemen hemen tamamı doğrudan doğruya İstanbul, Fatih Sultan

3- İstanbul Enstitüsü Dergisi

Mehmed ve İstanbul'un fethiyle ilgilidir. Bazı sayılarında İstanbul'la ilgili araştırma ve incelemeleriyle tanınan Bernard Lewis, Paul Wittek, Marius Canard ve Albert Gabriel gibi Batılı araştırmacıların yazılarına da yer verilen dergide tarihî mahiyette ve akademik düzeyde yazılar yanında edebî konularla ilgili yazılar da dikkati çekmektedir. Bazı önemli yazılar şu adları taşımaktadır: "İbn Kemal'e Göre Fâtih'in İstanbul'u Muhasara ve Zaptı" (Şehabettin Tekindağ); "Fetih'ten Sonra İstanbul'da İlk Halvetî Şeyhleri: Çelebi Muhammed Cemalettin, Sünbül Sinan ve Merkez Efendi" (Tahsin Yazıcı); "İstanbul ve Bilâd-ı Selâse Denilen Eyüp, Galata ve Üsküdar Kadınlıkları" (İ. Hakkı Uzunçarşılı); "Boğaziçi Yalılarında Dair" (A. Şinasi Hisar); "İstanbul'da XVIII. ve XIX. Asırlarda Sultanların Doğumlarında Yapılan Törenler ve Şenliklere Dair" (Çağatay Uluçay); "İstanbul Mîmârisinde Kuş Evleri" (Malik Aksel); "Rumeli Hisarı" (A. Gabriel; çev. Fehmi Karatay).

TARİHİ İSTANBUL

(1968, 12 sayı)

Yeni İstanbul gazetesinin ilavesi olarak fasiküller hâlinde yayımlanmış, esas itibarıyla İstanbul'da bulunun

4- Tarihî İstanbul

tarihî yapılarla şehrin uzun geçmişi boyunca burada yaşanan sosyal, siyasal ve tabii mahiyetteki olaylara yer verilmiştir. Şehrin değişik yerlerindeki cami, medrese, tekke, saray, sahil saray, çeşme, köprü, kale ve türbe gibi tarihî eserlere ait fotoğraf ve çizimlerle çeşitli isyan, ihtilal, zelzele ve yangın gibi tabii afetler de müstakil başlıklar altında ele alınmıştır. Popüler mahiyette bir yayın olan *Tarihî İstanbul*'da diğer konular da sırayla şu ana başlıklar altında yer almıştır: dikili taşlar, kuleler, kütüphaneler, Osmanlı padişahları, kasırlar ve surlar.

İSTANBUL

(Mart 1992-Temmuz 2008 tarihleri arasında 64 sayı)

Tarih Vakfı'nın projelerinden biri olarak yayımlanan dergide İstanbul'un tarihi, coğrafyası, sanat tarihi, edebiyatı, folkloru, ekonomik, kültürel, sosyolojik ve demografik yapısı ile güvenlik, yaşama, göç, turizm, eğlence, yeme-içme, hayat tarzı, trafik problemi gibi güncel bazı meseleleri üzerine kaleme alınmış yazılarla çeşitli röportajlara ve açık oturumlara yer verilmiştir. Üç aylık periyotlarla ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nin kısmi desteğiyle çıkarılan derginin her sayısında İstanbul'un çeşitli meseleleriyle ilgili özel bir dosya

5- *İstanbul* dergisi

hazırlanmakta olup yazılarda ele alınan konularla ilgili eski-yeni çeşitli fotoğraf, resim, gravür, karikatür ve kartpostallarla da zenginleştirilmiştir. Bu tür dergilerin çoğunda olduğu gibi şehrin geçmişine ait inceleme ve araştırmalar burada da yoğun olmakla beraber, derginin “Gündem” başlıklı bölümlerinde ise daha çok İstanbul’un güncel problemleri ele alınmış ve bu çerçevede gerçekleştirilen mini oturumlarla söz konusu problemler tartışılmış ve bazı çözüm yolları teklif edilmiştir. Çeşitli sayılarda ayrıca İstanbul’la ilgili yeni yayımlanan kitaplar tanıtılmış, sergi ve konser haberlerine yer verilmiş, bazı semtlerin yerli halkından tanınmış kişilerle röportajlar yapılmış, şehrin tarihî özellikteki bazı semtlerine gerçekleştirilen gezilere ait izlenimlerle şehirle özdeşleşmiş bazı yapılar da tanıtılmıştır. Daha ziyade entelektüel çevrelerde şehir ve şehirli bilincinin uyanmasında katkısı gözlenen *İstanbul* dergisi, öteden beri İstanbul’la ilgili olarak yayımlanan en uzun ömürlü yayın organlarından biri olma özelliğine de sahiptir.

Derginin değişik sayılarında Semavi Eyice, Doğan Kuban, Afife Batur, Mübeccel Kıray, Turgut Cansever, Çelik Gülersoy, Mete Tapan, Murat Belge, İlber Ortaylı, Mete Tunçay, Cahit Kayra, Edhem Eldem, İlhan Tekeli, Eser Tutel, Zeynep Ahunbay, Gökhan Akçura, Necdet

Sakaoğlu, Hasan Kuruyazıcı, Stefanos Yerasimos, Baha Tanman, Ekrem Işın, Zafer Toprak, Ünsal Oskay gibi sahalarında isim yapmış İstanbul uzmanı yazarların araştırma ve incelemeleri yer almıştır.

On altı yıl gibi uzunca sayılabilecek bir süre kesintisiz şekilde herhangi bir aksamaya uğramadan yayımlanan *İstanbul* dergisinde başından itibaren doğrudan doğruya İstanbul’la ilgili olarak dikkati çekici mahiyette şu dosyalar hazırlanmıştır:

1. sayı: “İstanbul’u Kim?”; 3. sayı: “İstanbul’u Nasıl Hazırlamalı? İstanbul’u Nasıl Satmalı?”; 4. sayı: “İstanbul’un Planlanması”; 5. sayı: “İstanbul Ütopylar”; 7. sayı: “Küreselleşme ve İstanbul”; 8. sayı: “İstanbul Nasıl Yönetilmeli?”; 9. sayı: “İstanbul’un Yeşili, Mavisi”; 10. sayı: “İstanbul’un Popüler Kültürü”; 11. sayı: “Yasadışı İstanbul”; 12. sayı: “Bir Başka İstanbul”; 13 sayı: “Tarihsel Kimliğe Saygı”; 16. sayı: “Karda Kışta İstanbul”; 17. sayı: “İstanbul ve Habitat II”; 18. sayı: “İstanbul ve Sinema”; 19. sayı: “Vapurlar”; 20. sayı: “Kozmopolit”; 21. sayı: “Sahte İstanbul”; 22. sayı: “Çarşı-Pazar”; 23. sayı: “Öteki İstanbul”; 24. sayı: “Edebiyatta İstanbul”; 25. sayı: “İstanbul’da Ahşap”; 26. sayı: “Müze-Kent İstanbul”; 28. sayı: “İstanbul’un Sokakları”; 30. sayı: İstanbul’un Kokusu, Tadı”; 31. sayı: İstanbul ve Deprem”; 33. sayı: “Kent-Üniversite”; 37. sayı: “İstanbul’un Kapıları”; 39. sayı: “Boğaziçi”; 40. sayı: “Mahalle”; 42. sayı: “İstanbul’a Sivil Sahip Çıkış”; 43. sayı: “Eğlence Kültürü”; 45. sayı: “İstanbul ve Müzik”; 47. sayı: “Tadıyla Tuzuyla İstanbul”; 48. sayı: “İstanbul’un Sağlığı”; 49. sayı: “İstanbul İçin Turizm”; 50. sayı: “İstanbul Sanat”; 51. sayı: “Zaman İçinde İstanbul”; 54. sayı: “İstanbul’da Açık Hava Reklamcılığı”; 56. sayı: “İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti”; 57. sayı: “Oteller”; 60. sayı: “Kentsel Taarruz”; 61. sayı: “Şiddet, Açlık, Yoksunluk, Sürgün”; 62. sayı: “Kenti Eğlendirenlere Çapraz Bakış”; 63. sayı: “Kent Yoksulları, Barınma Hakkı ve Muhalefet”; 64. sayı: “İstanbul’a Veda”.

İSTANBUL ARMAĞANI

(1995-2000 yılları arasında 4 sayı)

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı tarafından yayımlanan bu çalışma her ne kadar bir kitap şeklinde takdim edilmekle beraber, doğrudan doğruya İstanbul’un tarihi, sanatı, dili, edebiyatı, dinî ve sosyal hayatı ve zaman içinde şehirde oluşan kültür üzerine her biri akademik mahiyette müstakil inceleme ve araştırmalardan meydana gelmektedir.

İstanbul Armağanı’nın 1. cildi “Fetih ve Fatih”, 2. cildi “Boğaziçi Medeniyeti”, 3. cildi “Gündelik Hayatın

6- İstanbul Armağanı

Renkleri”, 4. cildi de “Lale Devri” ile ilgili olarak kaleme alınmış makalelerden oluşmaktadır.

Editörlüğünü Mustafa Armağan’ın yaptığı *İstanbul Armağanı* Halil İnalcık, Semavi Eyice, Oktay Aslanapa, Turgut Cansever, Orhan Erdenen, Doğan Kuban, Metin And, Özdemir Nutku, Edhem Eldem, Ekmelettin İhsanoğlu, Nevra Necipoğlu, Ekrem Işın, İlber Ortaylı, Selçuk Mülayim, Halûk Dursun, Beşir Ayvazoğlu, E. Nedret İşli, Necdet İşli, İskender Pala ve Necdet Sakaoğlu gibi İstanbul’un tarihi, güzel sanatları, semtleri, mimari eserleri, edebiyatı üzerine araştırmalarıyla tanınmış çeşitli yazarların makaleleriyle yayımlanmıştır.

İSTANBUL ARAŞTIRMALARI

(Bahar 1997-Yaz 1998 tarihleri arasında 7 sayı)

İstanbul Büyük Şehir Belediyesi Kültür İşleri Daire Başkanlığı İstanbul Araştırmaları Merkezi tarafından çıkarılan dergi, doğrudan doğruya İstanbul’un tarihi, sanatı, kültürü, sosyal hayatı, mimari eserleri, edebiyatı ile ilgili araştırma, inceleme ve denemelere yer veren tamamen ilmî mahiyette bir yayın organı hüviyetindedir. Dergide yer alan yazılar “Araştırmalar-Denemeler”, “İstanbul’dan Simalar”, “Pâytaht’tan-Doğu’dan-Bati’dan”,

7- İstanbul Araştırmaları

“İstanbul Kitaplığı ve Zeyl” ana başlıkları altında yer almıştır. Dergide yayımlanan araştırma ve incelemelerin büyük bir kısmı asırlar içinde şehirde oluşan ve şehrin kültür hayatını teşkil eden edebiyat, sanat, müzik, mahalle hayatı ve insani ilişkileri ortaya koyan yazılardan meydana geldiği anlaşılmaktadır. Dergi muhtevası itibarıyla daha ziyade akademik çevrelere hitap etmektedir.

Dönemin genç nesil araştırmacılarının makalelerinin de yer aldığı dergide yayımlanan ve dikkati çeken önemli yazılardan bazıları şunlardır: “İstanbul’un Tahribi ve Çöküşü İçinde Eyüp Sultan ve Geleceği” (Turgut Cansever); “İstanbul’da Kuşçuluk” (Selim Somçağ); “İstanbul Muharriri Balıkhâne Nâzırı Ali Rıza Bey” (Ali Birinci); “Bazı İslâm Yazarlarına Göre Fetih’ten Önce İstanbul” (Semavi Eyice); “Yenikapı Mevlevîhânesi’nin İki Vakfiyesi” (Ekrem Işın); “Yenikapı Mevlevîhânesi Şeyhi, Musikişinas Abdülbâki Nâsır Dede” (F. Adile Başer); “İstanbul Nâzım Plan Raporu Hakkında Notlar” (Henri Prost); “Kasap İlyas Mahallesi: İstanbul’un Bir Mahallesinin Sosyal ve Demografik Portresi: 1546-1885” (Cem Behar); “Bezmiâlem Vâlide Sultan’ın Hayatı ve Hayır Eserleri” (M. Hüdayi Şentürk); “İstanbul Kadılığı Tarihçesi ve İstanbul Kadı Sicillerine Dair Tetkikler” (Bilgin Aydın).

İSTANBULLU

(Ekim 1998-Mart 1999 arasında 6 sayı)

İGDAŞ tarafından aylık olarak çıkartılan dergide “Düşünce”, “Şehir”, “Söyleşi”, “Miras”, “Kültür”, “Sanat”, “Anı”, “Portre”, “Tahlil” ve “Kitap” gibi bölümlerde doğrudan doğruya İstanbul’un tarih, kültür, edebiyat, sanat tarihi ve gündelik meseleleriyle ilgili yazılarla röportaj, kitap tanıtımı ve fotoğraflara yer verilmiştir. Semavi Eyice, Mehmet Genç ve Hüsrev Hatemi gibi isimler dışında genellikle genç araştırmacıların yazılarıyla yayımlanan *İstanbul* dergisinde doğrudan doğruya İstanbul’un gündelik hayatı, şehri şehir yapan kültürel unsurlar, örf, âdet ve geleneklerle ilgili olarak şu yazılar dikkati çekmektedir:

“İki İmparatorluğun Başkenti” (Mehmet Genç); “İstanbul Çeşmeleri” (Gül Batuş); “İstanbul’a Has Müzik: Türk Musikisi” (Eylem Gülbal); “Boğaziçi Ressamları” (Ö. Faruk Şerifoğlu); “Su Tiryakileri” (Gérard de Nerval); “İstanbul’da Kahve İçme Âdâbı” (Mir Mahmut Rıza); “Dört Asırlık Bir Gelenek: Mahyacılık” (Sami Soykan); “İstanbul Mevlevîhâneleri” (Eylem Gülbal); “Eski İstanbul Ramazanları” (Necdet Sakaoğlu); “Sahaflık ve Sahafklar” (Hidayet Nuhoğlu); “Eski İstanbul Şarkları” (Bülent Çetiner); “Boğaziçi’nde Edebiyat Edebiyatta Boğaziçi” (Mustafa Armağan); “İstanbul Aksesuarları: Terlik, Mendil, Gülâbdan” (Edibe Sözen); “Semtlere İsmi Veren İstanbul Camileri” (Fikret Özturuna); “Dünden Bugüne İstanbul’da Düğün Âdetleri” (Ali Kürek).

BEYOĞLU

(Ocak 2006-)

İstanbul Beyoğlu Belediyesi tarafından yayımlanmakta olan *Beyoğlu* dergisi, başta Beyoğlu, Galata, Tophane, Cihangir, Tarlabası, Tepebaşı ve Kasımpaşa dâhil olmak üzere, bölgenin belli başlı tarihî binalarıyla, müze, kütüphane, okul, sefarethâne, lokanta, pastane ve eğlence yerleriyle otellerinin de tanıtıldığı, semtlerin yerlisi tanınmış şahsiyetleriyle, bir kısım esnafıyla röportajların da yer aldığı görsel ağırlıklı, renkli ve resimli bir yayın organı olarak yayımına devam etmektedir. Söz konusu tanıtıcı röportaj-yazılar arasında Galatasaray Lisesi, İnci Pastanesi, Çukurcuma, Hacı Abdullah Lokantası, Galata Mevlevihanesi, Balık Pazarı, Tophane Çeşmesi, Galata Kulesi, Pera Palas, Asmalımescit, Yeşilçam Sokağı, Tramvay İdaresi, Yeraltı Camii, Arap Camii, Markiz Pastanesi, Doğançay Müzesi, Saint Benoit Lisesi, Cihangir Camii, Pera Müzesi, Tophane-i Âmire,

8- 1453 İstanbul Kültür ve Sanat Dergisi

İngiliz Elçilik Binası, Avusturya Lisesi ile Ara Güler, Selim İleri ve Nezih Uzel ile yapılan konuşmalar dikkati çekmektedir.

1453 İSTANBUL KÜLTÜR VE SANAT DERGİSİ

(Mayıs 2007-)

İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. tarafından üç ayda bir resimli ve renkli olarak yayımlanan dergi doğrudan doğruya İstanbul’la ilgili tarih, sanat tarihi, folklor, edebiyat alanlarında yapılan araştırmalarla zengin bir muhteva ile çıkmaktadır. 12. sayıya kadar Türkçe ve İngilizce olmak üzere iki dilde yayımlanan dergi, her sayısında bir dosya konusuna yer vermiştir. Her sayıda sanat ve iş dünyasından birer isimle ve İstanbul’un kardeş şehirlerden birinin belediye başkanı ile yapılan röportajlar derginin muhtevasını zenginleştirmiştir. Başlangıçta yine hemen her sayıda İstanbul’la ilgili olarak düzenlenen çeşitli toplantılarla güncel olaylara ve yeni yayınların tanıtımına yer verilmiş, ayrıca şehrin belli başlı otel, sanat galerisi, kütüphane, tiyatro, sinema, lokanta, hastane ve alışveriş merkezlerini tanıtan “İstanbul Şehir Rehberi” adıyla bir ek çıkarılmıştır.

Derginin 8. sayısında “İstanbul’un Fethi”, 9.

sayısında “Osmanlı’da Deniz ve Denizcilik”, 11. sayısında “Mimar Sinan ve Süleymaniye”, 12. sayısında “Evliya Çelebi”, 13. sayısında “Haritalarda İstanbul’u Keşfetmek”, 14. sayısında “Dinî ve Klasik Türk Musikisi”, 15. sayısında da “Balkan Savaşı’nın 100. Yıldönümü” özel bölümleri ve adı geçen konular etrafında araştırma ve incelemelere yer verilmiştir.

Dergi, çeşitli sayılarında Halil İnalçık, Oktay Aslanapa (ö. Nisan 2013), Semavi Eyice, İlber Ortaylı, Sadettin Ökten, İskender Pala, Halûk Dursun, E. Nedret İşli, Uğur Aktaş, Ömer Faruk Şerifoğlu, Etem Ruhi Üngör gibi sahalarında tanınmış isimleri bir araya getirmiştir.

Eski ve yeni nesilden birçok araştırmacının yazılarının yer aldığı dergide yayımlanan dikkate değer araştırma ve incelemelerden bazıları şunlardır:

“Fâtih’in İtalya Politikasının Değerlendirilmesi: Türk Tarihçiliğinde Otranto” (İlber Ortaylı); “Kadınlar Akademisi: Harem” (Nurten Ertul); “İstanbul’a Vurulan Dinî Mühürler: Câmiler” (Gönül Cantay); “Eski İstanbul’da Külliye ve Dergâh” (Sadettin Ökten); “Dolmabahçe’de Zaman” (Şule Gürbüz); “İstanbul Bedestanı ve Kapalıçarşısı” (Halil İnalçık); “Saraylarda Ehl-i Hıref’ten Sanâyiye” (Önder Küçükerman); “Ayasofya Padişah Türbeleri: Sultan II. Selim’in Türbesi” (Mustafa Akkaya-Z. Azize Su); “İstanbul’da Şair Mezarları” (Necdet İşli-Nedret İşli); “Münif Paşa’nın İstanbul’da Minyatür Bir Devlet Parkı Projesi” (Ali Budak); “İstanbul Kuşatmasında Donanmanın Rolü ve Gemilerin Karadan Yürütülmesi” (İdris Bostan); “Fâtih ve Türk Kültürü-Medeniyet Tarihinde Fâtih Külliyesi” (Fevzi Günüş); “Minyatür ve Gravürlerde Haliç Tersanesi” (Burcu A. Uludaş); “II. Abdülhamid ve Haliç’teki Zırhlı Gemiler” (Şakir Batmaz); “İstanbul ve Balıkçılık” (Bayram Öztürk); “Cebelitarık’tan İstanbul Boğazı’na Akdeniz’de Egemenlik Mücadelesi” (Özlem Kumrular); “Süleymaniye’nin Şahsında Bir Medeniyet İnşası” (Hilmi Şenalp); “Hasan Rıza’dan Zonaro’ya Fetih Tasvirleri” (Ö. Faruk Şerifoğlu); “Son Saray Sanatçısı: Sevan Bıçakçı” (Hüseyin Sorgun); “Saltanatlı Tekbîr’den Sehl-i Mümtenî Salât-ı Ümmiyye’ye Buhûrîzâde Mustafa İtrî Efendi” (Mustafa Uzun); “İstanbul Kültüründe Balkan Yemekleri” (Sennur Sezer).

***

Bunların dışında, İstanbul’la doğrudan doğruya ilgili olmayan, çeşitli siyasi, edebî ve fennî yazıların yayımlandığı *Haftalık Resimli İstanbul* (8 Haziran 1325-23 Teşrinisani 1325); İstanbul’la ilgili çeşitli yazı, haber, fotoğraf ve karikatürlerin de yer aldığı fikrî ve edebî muhtevalı günlük *Dersaadet* (8 Temmuz 1920-24 Teşrinisani 1920 arasında 127 sayı) gazetesi ile devrin

siyasi olaylarıyla birlikte edebî ve kültürel faaliyetlerini yansıtan günlük *Pâyitaht* (26 Ocak 1921-4 Nisan 1921 arasında 63 sayı) gazetesi; doğrudan doğruya İstanbul’daki müze, konser, sergi, balo, çay partisi ve tiyatrolarla yeni yayımlanan bazı kitapların tanıtıldığı *İstanbul’da 15 Gün* (1-15 Şubat 1932 tarihleri arasında 2 sayı); İstanbul’un fethinin 500. yıldönümü münasebetiyle *Cumhuriyet* gazetesi tarafından yayımlanan *Türk İstanbul* (haz. Reşat Ekrem Koçu, Mayıs 1953, 52 sayı, 40 yazı); tamamı resimli bir magazin gazetesi olan *Holivut İstanbul Magazin* (15 Mart 1936-15 Nisan 1937 tarihleri arasında 43 sayı); doğrudan doğruya İstanbul’daki sinema, tiyatro, sergi, opera-bale, konser, resital, gezi ve festival programlarıyla kitap ilanı ve çeşitli söyleşilerin yer aldığı bir tür rehber mahiyetindeki *İstanbul Kültür ve Sanat Haritası* (Mart 1994-Mayıs 1995 arasında 5 sayı); İstanbul’la ilgili tamamen renkli, resimli bir magazin dergisi olan *İstanbul Life* (Haziran 1996-Eylül 1996 arasında 4 sayı) ile doğrudan doğruya İstanbul’la ilgili yazıların yer aldığı *İstanbul Dosyası* (Temmuz 1998, 1 sayı) da bu listeye ilave edilebilir.

KAYNAKLAR

- Çınar, Ergun, *İstanbul’un 100 Süreli Yayını*, İstanbul 2010.
- Eyice, Semavi, “İstanbul Şehremâneti Mecmuası”, *DİA*, XXIII, 307-308.
- İmamoğlu, Abdullah Taha, “İstanbul’un İlk Şehircilik Dergisi: *İstanbul Şehremâneti Mecmuası* ve Fihristi”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 2010, c. 8, sy. 16, s. 651-672.
- İstanbul, “İstanbul Enstitüsü Dergisi”, *DBİst.A*, IV, 221-222.
- İşli, E. Nedret, “İlk Osmanlı Anonim Şirketi: Şirket-i Hayriye ve İlginç Neşriyatı”, *Arkitekt*, 1994, sy. 411, s. 58-63.
- Koraltürk, Murat, “Bir Boğaziçili: *Boğaziçi Mecmuası*”, *İstanbul*, 2001, sy. 39, s. 88-91.
- Öztürk, Selahattin, “İstanbul İçin Yayımlanan Süreli Yayınlar Bibliyografyası”, *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi*, 2010, c. 8, sy. 16, s. 563-589.
- Tekeli, İlhan, “İstanbul Dergisi 10 Yılda Ansiklopedik Bir Birikim Sağladı”, *İstanbul*, 2002, sy. 41, s. 43-45.
- Toprak, Zafer, “Şehremaneti Mecmuası”, *DBİst.A*, VII, 149.